

SOFOKLÉS

ANTIGONÉ

MA

A v jehle
ANTIGONÉ
Zda se mnou pohovás dn
m

442 - 441

Po smrti thébského krále Oidipa ujali se vlády jeho dva synové Eteoklés a Polyneikés. Eteoklés však brzy svého bratra zbavil vlády a vyhnal jej ze země. Polyneikés odešel do Argu ke králi Adrástovi, jehož dceru Argeiu si vzal za manželku, a přemluvil jej, aby spolu s jinými vladaři podnikl výpravu „sedmi proti Thébám“. Argejské vojsko bylo však Thébany přemoženo a oba bratři se v souboji navzájem zabili. Vlády se ujal Kreón, bratr Oidipovy choti Iokasty. Ten vydal rozkaz, aby Eteoklés, který padl při obraně vlasti, byl čestně pohřben, avšak tělo jeho bratra Polyneika, jenž přitáhl s vojskem proti vlasti jako nepřítel, aby zůstalo nepohřbeno. Proti tomu se vzepře sestra padlých bratrů Antigoné. Tím začíná děj tragédie, stavící před nás konflikt lásky a povinnosti, tradice a moderna. Antigoné je věčně živá, přes častá zpracování jinými autory však zůstává Sofokleovo podání pro svou velikost nejpůsobivější.

OSOBY

- ANTIGONÉ, dcera Oidipa, krále thébského
- ISMÉNÉ, její mladší sestra
- KREÓN, král thébský
- EURYDIKÉ, jeho žena
- HAIMÓN, jejich syn
- HLÍDAČ
- TEIRESIÁS, věštec
- PRVNÍ POSEL
- DRUHÝ POSEL
- SBOR thébských starců

Koná se v Thébách před královským palácem za doby mytické

manu epické
rodinná

pro
Antigone
vítězství

aradyla
7. třída

způsob
jehoho
obom
F. mital
herd

rych - ...

...
19A 7K

ANTIGONÉ

19

Ráno. Antigoné nese v ruce konvici s pohřební obětí a vychází s Isménou z paláce

ANTIGONÉ

- 1 Ach, rodná sestro, družná Isménó, víš o nějakém zlu, jež Oidipús, náš otec, na rod svolal a jímž Zeus nás ještě za života nestíhá?
- 5 Vždyť není žalu, není bolesti ni potupy, ni hanby, které bych i v tvých i ve svých strastech nezřela. A jaký prý to příkaz právě dal zas Kreón všemu lidu ohlásit?
- 10 Víš o něm, slyšelas? Či tajno ti, že hrozí bratru od nepřátel zlo?

Prolog 1-99
EXPORICE

P A T E

ISMÉNÉ

Ne, Antigono, ke mně nedošla ni sladká zvěst, ni žalná o bratřích již od té chvíle, co jsme pozbyly jich obou, když dvě ruce bratrské, dvě rodná těla sklály v jeden den. Dnes v noci odtud vojsko argejské pryč odtáhlo, a dále nevím nic, ni že jsme šťastnější, ni bídnější.

NEVI

ANTIGONÉ

Já jsem to věděla, i vedu tě ven z domu, ať mě sama vyslechněš.

P - máš pro tebe

ISMÉNÉ

Co jest? Jaks pobouřena v mysli své!

N
vris domi A

ANTIGONÉ

Což neodepřel z bratří jednomu

P

25 čest pohřbu Kreón, kdežto druhému
 ji přisoudil? Prý zcela po právu
 dal Eteokla vložit do hrobu,
 cti aby došel dole v podsvětí;
 však tělo Polyneika, padlého
 30 tak nešťastně, prý ani oplakat,
 ni rovem nesmí nikdo přikrýti,
 jak dal prý rozhlásiti občanům:
 má zůstat neoželen, nepohřben,
 všem dravecům, číhajícímu na sladký
 ten poklad, pochoutkou. A zákaz ten
 35 prý vydal dobrý Kreón pro tebe
 i pro mne — ano, pro mne! — a jde sem,
 chce všem, kdož o tom dosud nevědí,
 to jasně vyhlásit. A nebere
 prý nalehko svůj zákaz: Kdokoli
 40 se proti tomu nějak proviní,
 má veřejně být ukamenován!
 Nuž, tak jsme na tom. A ty zakrátko
 máš dokázati, jsi-li šlechetná,
 či z dobrých předků dcera nehodná.

ISMÉNÉ

45 Ty bláhová, co mohu změnit já
 ať tak či onak v celé věci té?

ANTIGONÉ

Hleď se mnou jednat, se mnou pracovat!

ISMÉNÉ

A v jakém smělém činu? Co to zamýšlíš?

ANTIGONÉ

Zda se mnou pochováš bratra mrtvého.

ISMÉNÉ

50 Ty přec ho pohřbít chceš i proti zakazu? 1 N

ANTIGONÉ

Je můj i tvůj: nuž chci — když nechceš ty!? P

ISMÉNÉ

Ty smělá, a což zákaz Kreontův? 2 N

ANTIGONÉ

On nemá práva brát mi, co je mé! P

ISMÉNÉ

55 Ach, sestro, uvaž jen, jak neslavně
 a stíhán zástími zhynul otec náš,
 když pod tíhou svých vin, jež odkryl sám,
 si vlastní rukou vyrval oči své,
 a dále: Jeho máť a spolu choť
 jak bídně ukončila provazem
 60 svůj život; konečně jak v jeden den
 dva naši bratři rukou vespolečnou
 se zavraždili oba navzájem,
 ti ubozí, a stejný smutný los
 si uchystali. Pohleď, zbýváme
 65 teď jen my dvě, a zhynem prábídně
 i my, když přestoupíme násilím
 ten rozkaz vladařův a vzepřeme
 se jeho moci. Třeba uvážit,
 že jsme jen ženy, kterým nemožno
 70 se pouštět s muži v boj, a mimoto
 že podléháme lidem mocnějším
 a že je tedy nutno poslechnout
 i v tom i v lecčems ještě trapnějším.
 A proto prosím mrtvé pod zemí,

75 ať odpustí mi, jsem-li nucena
tak jednati, a vládce poslechnu.
Chtít provést nemožné je nerozum. B

ANTIGONÉ

2) Nu, už tě nechci k tomu pobízet,
80 a ani kdybys chtěla sama být
mi ku pomoci, nebylo by mi
to milé. Měj si rozum, jaký chceš,
já bratra pohřbím, a když za to smrt
mne stihne, bude krásná. S drahým svým P
pak budu ležet, drahá jemu jsouc,
85 když spáchán zbožný zločin. Delší čas
se musím líbit mrtvým pod zemí
než těmto zde: tam budu spočívat
přec věčně. Ty však, chceš-li, v neúčtě
měj to, co bozi ctí kázali.

ISMÉNÉ

90 Vždyť já to ctím, však vůli občanů
se zpírat vzdorně, na to nemám sil. N

ANTIGONÉ

I jen se vymlouvej! Já půjdu však,
bych bratru svému nasykala rov! P

ISMÉNÉ

Jak trnu o tebe, ty nešťastná! N

ANTIGONÉ

95 Buď bez obav — hled svého štěstí spíš! P

ISMÉNÉ

Však nezmiňuj se o tom nikomu. N

a skrývej to; i já chci mlčeti. *nechci
mít alibí*

ANTIGONÉ

Jen to pověz! Mlčíc budeš mi P
tím odpornější. Jen to rozhlas všem!

ISMÉNÉ

100 Máš horkou krev — a ta věc mrazí přec! *N* *popisuje*

ANTIGONÉ

Nu, vím však, že se jistě líbím těm, P
jimž nejvíce se musím líbiti.

ISMÉNÉ

Jen zmůžeš-li to; žádáš nemožné. N

ANTIGONÉ

Nuž, nebudu-li moci — ustanu. P

ISMÉNÉ

105 Však za nemožným vůbec nemáme
se pachtit. N

ANTIGONÉ

Chceš-li mluvit takto dál, P
i mně i zesnulému bratrovi
se staneš plným právem protivnou.
110 Nech mne s mým nerozumem vytrpět
tu hrůzu; vždyť přec neutrpím nic
tak zlého, abych nezemřela krásně.

Má se k odchodu

ISMÉNÉ

Nuž, chceš-li, jdi! Však věz, ač nerozum N

tě vede, přec jsi drahá drahým svým.

Antigoné odejde, Isméné se vrátí do paláce. Vejde

SBOR

115 Zářný paprsku sluneční,
nejkrásnější z plápolů všech
vzešlých sedmeru thébských bran,
ó ty zraku zlatého dne,
120 vzplál jsi konečně na nebi,
vznesl ses nad proudy Dirčinými!
Běloštitý argejský voj,
jenž se ve zbroji přivalil k nám,
tys pobídl k útěku, v prudký cval,
jak koně ostřejší uzdou.

NÁČELNÍK SBORU

125 Ten přivedl do vlasti Polyneikés,
ježž k hněvu popudil vadivý svár.
A se skřekem ostrým nad naši zem
se vznesl jak orel ten zhoubný voj,
jsa zakryt perutí bílou jak sníh,
130 měl hojnou zbraň
a přilbice s chocholem z žíní.
Stál již nad městem, rozevřev chřtán,
krvežíznivých oštěpů kruh
sevřel východy sedmi bran.
135 Prchl však dřív, než tlamu svou
naší krví nasytit moh',
dřív než hradby, věncící město,
ohně smolného zachvátil žár.
Rozleh' se takový zbraní třesk'
140 v jeho zádech: to vzdorný drak
svou bojovnou sílu s ním změřil.

NÁČELNÍK SBORU

Má ve velké zášti nebeský Zeus
chvást jazyků chlubných. I spatřiv ten voj,
145 a na řinkot zlatých zbraní je hrd,
svým bleskem mrštil na hradeb kraj,
by svržen byl muž,
jenž se vítězství provolat chystal.

SBOR

Zasažen skácel se na zem, až zaduněla,
150 ten ohněnoš, jenž se hnal zuřivě do zápasu,
v litém zápalu na město soptil
nejhorších vichřic bouřný vztek.
Takový tedy byl jeho los.
Jiným však dával jinou zas sudbu,
155 nazpět když hnal je veliký Arés,
ten pomocník statný.

NÁČELNÍK SBORU

Těch vévodů sedm, co u sedmi bran
se s vévody sedmi bilo, svou zbroj
tu Vítězi Diovi nechalo v daň,
160 krom nešťastných rodných těch bratří dvou.
Ač oba se zrodili z rodičů týchž,
přec dvojsmrtná kopí si vrazili v hruď
a společně zemřeli oba.

SBOR

165 Ale vždyť přišla k nám vítězná, slavná Níké
a radostným úsměvem bojovné Théby blaží!
Zapomeňme již na vřavu války,
nynějši boje jsou skončeny již!
Do chrámů božích pospěšme teď,

170 slavit své reje po celé noci,
a Bakchos, jenž Théby jarostí plní,
nechtě k plesům nás vodí!

NÁČELNÍK SBORU

Však hle, tu vychází z paláce k nám
syn Menoikův Kreón, nový náš pán,
175 jenž řízením bohů se nedávno stal
té země králem. Co zamýšlí as,
že veřejnou vyhláškou shromáždít dal
naš kmetský sbor
a k radě všechny nás svolal?

Vystoupí s právodem

KREÓN

180 Mužové! Prudkou bouří zkrušili
loď naší obce bozi, nyní však
ji k plavbě bezpečně zas vzpřímili.
I svolal jsem nás svými posly sem,
jen vás si vybrav ze všech občanů;
185 vímť jednak dobře, že jste chovali
vždy v úctě trůnu Láiovu moc,
a dále, Oidipús když řídil stát,
i pak, když zhynul se svou manželkou,
že ještě také k jejich potomkům
jste pevně stáli s pevným smýšlením.

190 Když tedy oni dvojím osudem
v den jeden zahynuli, zabivše
druh druhu a tak ruce bratrskou
si krví poskvřnili, mám teď já
i trůn i všechnu jejich vládní moc
195 dle práva příbuzenství s padlými.
Jsem vaším králem! Ale rozpoznat,

co skryto v duši muže každého,
co cítí a co myslí, nelze dřív,
než v zákonech a ve svých hodnostech
200 se osvědčí. Nuž poslyšte, co díím!
Kdo řídí celou obec, přitom však
se vždycky nechápe rad nejlepších
a z bázně jazyk v ústech zamyká,
ten — myslím teď a myslil jsem tak vždy —
205 je prašpatný; kdo klade přítele
však nad vlast, toho necením si nic.
Věz Zeus, jenž vidí stále všechno: Já
bych nikdy nemlčel, zře pohromu,
jak místo blaha kvačí na obec,
210 a nepřitele obce nikdy bych
si nebral za přítele, neboť vím,
že vlast je ta spásná loď; a jen když ta
nám pluje zpříma, je čas na přátele.
Dle těchto zásad zvelebím náš stát.
215 A v duchu těchto zásad vladařských
jsem oznámil teď městu rozkaz svůj
stran synů Oidipových. Přeji si,
by Eteoklés, který hájil vlast
a padl, hrdinsky se proslaviv,
220 byl pohřben s veškerými počtami,
jež provázejí mrtvé hrdiny
až do podsvětí; Polyneikés však,
jenž jako vyhnanec se navrátil
a v prach a popel obrátit chtěl vlast
225 a rodné bohy, jenž se nalokat
chtěl krve bratrské a občany
chtěl zotročit, o tom káži všem:
ten nesmí pohřben být ni oplakán.
Buď tělo jeho dáno v pospas psům
230 a dravcům, hrozný pohled skýtajíc!

Toť vůle má! Neb nikdy větší cti se nedostane špatným ode mne než řádným; ale vlasti příznivce chci zaživa i v hrobě stejně ctít.

NÁČELNÍK SBORU

235 Nuž jak chceš naložiti s přítelem a s nepřitelem vlasti, Kreonte; všech zákonů smíš užít proti těm, kdo padli již, i nám, kdo žijeme.

KREÓN

Vy buďte strážci mého rozkazu!

NÁČELNÍK

240 Ten úkol ulož z mladších někomu!

KREÓN

Ne, strážce k mrtvole jsem určil již!

NÁČELNÍK

Co dále tedy ještě poroučíš?

KREÓN

Braň každým těm, kdož slov by nedbali.

NÁČELNÍK

Kdo je tak hloupý, aby zemřít chtěl?

KREÓN

245 Ba, to je odplatou! Však leckoho už zahubila zisku naděje.

Vystoupí

HLÍDAČ

Ó pane, že bych spěšně, bez dechu sem kvapil, hbitě že bych pospíchal, to říci nesmím. Neboť častokrát mě cestou zastavily myšlenky a k návratu jsem obracel svůj krok. Má duše často ke mně říkala: „Proč, nešťastníku, tam se ubíráš, kde čeká tebe trest? — Zas otálíš, ty smělče? A když Kreón od jiných to všechno zví, zdaž potom nezpláčeš?“ V tom přemítání spěchám pomalu, a tím se mi ta krátká cesta sem tak prodloužila. Ale konečně jsem nabyl odvahy sem dojít a vše ti zjevit, třebaš řeknu snad jen pouhé nic. Jdu s pevnou nadějí, že neutrpím, leč co osud chce.

KREÓN

Co je, že jsi tak skleslý na mysli?

HLÍDAČ

250 Dřív chci ti něco říci o sobě: Já jsem to nespáchal, ni neviděl té věci pachatele: neprávem bych tedy něco zlého utrpěl.

KREÓN

255 Ty mříš dobře, že se předem už tak hradíš. Jistě neseš velkou zvěst.

HLÍDAČ

Věc hrozná působí vždy velký strach. P

KREÓN

Nuž řekni to a ihned pryč se klid! N

HLÍDAČ

Tak slyš: Kdos pohřbil právě před chvílí
to mrtvé tělo! Prstí vyprahlou
je posypal a svaté obřady
tam řádně vykonal a zmizel zas. P

KREÓN

Co dítě? Kdo z mužů měl tu odvahu? N

HLÍDAČ

Já nevím. Nebylo tam nikde znát
ni rýče stopy, ani lopaty:
zem pevná, tvrdá, nerozježděná,
a na ní ani známky po strůjci.
Jak nám to první hlídač ukázal
teď zrána, byl to pro nás pro všechny
div hrůzy. Neboť tělo zmizelo —
ne v hrobě ovšem: jemný prach je kryl,
jak by kdos tak chtěl klatbě uniknout.
A nebylo tam vidět žádných stop
ni po šelmě, ni po nějakém psu,
že přišel snad a tělo rozsápal.
My všichni jsme si vyčítali zle,
druh druhu vinil, a snad bylo by
až k ranám došlo, aniž mohl nám
kdo bránit: Byl z nás každý viníkem,
ač nikdo zřejmým; každý zapíral,

705 byl každý hotov zdvíhat žhavý kov,
jít ohněm, nebesy se zaklínat,
že nespáchal ten skutek, aniž ví,
kdo spáchal jej a kdo jej usmyslil.
Tu konečně, když marno bylo vše,
300 kdos promluvil, a řeč ta zalekla
nás všechny, že jsme hlavu sklopili;
vždyť nemohli jsme namítati nic
a dobré rady nikdo nevěděl.
On děl, že třeba tobě oznámit
305 ten čin a neskrývat jej. Návrh ten
byl všemi přijat, a já nešťastník
byl určen losem vzíti na sebe
ten pěkný úkol. Nerad přicházím,
i vy mě zřítte neradi, to vím:
310 vždyť posla zlého nikdo nemá rád.

NÁČELNÍK

Ó pane, dávno rozvažuji už,
zda neprovedli bozi tento čin. N

KREÓN

Jen ustaň, dříve než mě rozhněváš,
bys nebyl shledán hloupým přes svůj věk!
315 Tvá slova nelze snést, říkáš-li,
že bozi o to tělo pečují.
Zda chtěli je snad pohřbit, ctíce ho
jak dobroděje, jej, když přišel přec,
by spálil chrámy sloupy zdobené
320 a jejich dary obětní i zem
a právní řády vniveč rozmetal?
Či vidíš, že ctí bozi lidi zlé?
Ne, ne! Já vím, že jistí občané
už dávno byli nespokojeni

H 9 B 21 S 301

325 s mou osobou a na mne reptali
a potřásali skrytě hlavami,
jež ve jhu poslušnosti nechtěli,
jak slušno, držeti a ctíti mne.
A oni svedli ziskem — tím jsem jist —
330 mé strážce, aby spáchali ten čin!
Nic špatnějšího lidem nevzešlo
zde na světě než stříbro zvonivé.
To hubí města, muže z domu števe,
to svádí mysl lidí poctivých
335 a hanebnosti tropit učí je;
to vnuklo lidem páchat zločiny
a znáti všelijakou bezbožnost.
Však ti, kdo pro zisk provedli ten čin,
jen toho dosáhli, že jedenkrát
340 je přece stihne zasloužený trest!
Nuž, ctím-li ještě Dia věčného,
to dobře věz a na to přísahám:
Buď strůjce toho pohřbu lapíte
a ke mně přivedete, nebo vám
345 pak nepostačí jenom pouhá smrt;
já vás dám dříve mučit zaživa,
až vyjevíte onen zpupný čin,
necht' zvíte, odkud třeba bráti zisk,
tam v budoucnosti necht' jej loupíte,
350 a nechať poznáte, že ze všeho
se nesmí hledět jenom kořistit.
Zisk hanebný přec lidem přináší
víc záhuby než blaha v životě.

HLÍDAČ

Smím mluvit, či mám odtud odejít?

N

KREÓN

355 Což nevíš, že je mi už protivná
tvá řeč?

HLÍDAČ

Co hněte: sluch, či duši tvou?

KREÓN

Nač pátráš, odkud je má nevole?

HLÍDAČ

Ten strůjce trápí srdce tvé, já sluch!

KREÓN

360 Ha, jaký jsi ty chytrák prohnáný!

HLÍDAČ

Však já jsem věru nespáchal ten čin!

KREÓN

I ano, zaprodal jsi duši svou!

HLÍDAČ

Och, běda! Zle je, má-li mínění
tak klamně člověk, jenž si umínil!

KREÓN

365 Nu, jen si vtipkuj s tím svým míněním.
Však neudáte-li mi viníka,
tím buďte jisti, že si řeknete,
že bída provází zisk nečestný!

Odejde do domu s právodem

HLÍDAČ *za ním*

370 Kéž jen se šťastně najde! Ale ať
se chytí nebo ne — to rozhodne
jen osud — mne už tady nespatriš!
A nyní bohům vroucně děkuji,
že proti všemu očekávání
jsem s kůží zdravou odtud vyvázl!

Odkvapí

SBOR

375 Mnoho je na světě mocného,
nic však mocnější člověka.

On i za větrů bouřlivých
přes moře siné se vydává
a proniká přívalem hlučných vln,
jež smáčejí jeho loď.

380 I Zemi, nejvyšší ze všech božstev,
neúnavnou a nezumnou, rok co rok
sužuje pluhem, jež obrací sem a tam,
když s plemenem koní brázdí půdu.

385 On též do léček úskočných
lapá bystrého ptactva rod,
loví divoké zvěře dav,
tvorstvo žijící v hlubinách vln
zná chytati do smyček spletených v síť,
390 ten dávtipu plný muž!

I šelmu, žijící volně v horách,
ovládá bezpečně silou své myšlenky,
ohřivanou šíj koně si krotí jhem,
i horského nezdolného býka.

395 On mluvu si osvojil těž
i hbitého myšlení um
a vypěstil pudy sdružovat se do měst;
zná unikat mrazů nevlídných

400 jasným střelám i lijákům,
jsa důmyslu pln; a žádné věci budoucí
se bez důmyslu nechápe.

Jen smrti uniknout neumí;
405 jak ujít však těžkým nemocem,
v tom se vyzná.

Tu obratnost maje a vtip
i moudrost, jíž netušil sám,
hned k dobru se kloní, hned zas ke zlu chýlí.
Kdo zákonů své otčiny dbá
i přísahou posvěcených práv,

410 ten povznáší vlast; však ten je vlasti nehoden.
kdo směle zlu se oddává.

Kéž nikdy nesdílí můj krb
a dalek je mému smýšlení ten,
kdo tak jedná!

Hlídač přivádí na scénu Antigonu

NÁČELNÍK

415 Aj, jaký to div! Jsem rozpaků pln!
Jak popřítí mám, když to bezpečně vím,
že ta dívka zde je Antigoné?
Ty nešťastná
420 a nešťastným zplozená otcem! Co to?
Což vedou tě sem, žes nedbala nic
slov zákazu králova? Chytli tě snad,
kdyžs jednala nerozumně?

Hlídač přiváděje Antigonu

Tot ta, jež vykonala onen čin;
my při pohřbu ji chytli. Kde je Kreón? P

NÁČELNÍK

425 Hle, tu se vrací z domu, právě vhod.

N
klamou
362 369

P
hlbitého
myšlení
um

epikuridis
N
376 - 581
(KD/28)

KREÓN *vycházej*

Co je? A k čemu vhod se navracím? P

HLÍDAČ

430 Ach, pane, člověk nemá ničeho
se zříkat přísežně, neb rozvaha
jej často potom z klamu usvědčí.
Hle, já jsem tvrdil, tvými hrozbami
tak zlekán, že sem nikdy nepřijdu.
Však náhlé, netušené radosti
se nevyrovná žádná jiná slast,
i přicházím, ač vázán přísahou:
435 Zde vedu dívku, kterou při pohřbu
jsme chytli. Teď se nelosovalo;
ten šťastný lov je můj a ničí víc!
A nyní, pane, vezmi si ji sám
a po svém přání se jí vyptávej
440 a pátrej. Ale já si zasloužím
být viny prost a ujít pohromě.

KREÓN

A kde a jaks tu dívku přistihl? P

HLÍDAČ

Když pohřbívala bratra; teď víš vše. N

KREÓN

A je to pravda? Víš, co povídáš? P

HLÍDAČ

445 Já pohřbívat ji viděl přes zákaz
to tělo: mluvím jasně, zřetelně? N

KREÓN

A jaks ji viděl, jaks ji přistihl? P

HLÍDAČ

To bylo tak: Já navrátil se zpět,
zle zděšen těmi tvými hrozbami
450 a všechen prach jsme smetli, který kryl
tu mrtvolu, a tělo tlející
jsme dobře očistili. Nato pak
jsme po větru si na svah usedli,
by nešel na nás zápach z mrtvého.
455 Druh dráždil druhá výtkou, nadávkou
i hrozbou, kdo by snad byl nedbalý,
a tak čas utíkal, až zářivý
kruh slunce dostih' středu blankytu
a vedro pálilo. Tu najednou
460 se zdvihla hrozná bouře od země
a vířila až k nebi, plnic plán
a rvouc vše listí z háje na pláni;
i širý vzduch byl pln té vichřice.
My přimhouřili zrak a snášeli
465 to boží dopuštění. Konečně
pak bouře přešla, a vtom spatříme
tu dívku! Ona hořce zaúpí,
tak pronikavým hlasem jako pták,
když spatří hnízdo prázdné, bez mládat.
470 I ona, vidouc holou mrtvolu,
se jala kvílet, začla bédovat
a proklínala činu původce.
I snáší ihned v hrsti suchou prst
a z konve krásně kuté, měděné
475 kol těla trojí obět ulévá.
Jak jsme to zhlédli, hned k ní spěcháme
a lapíme ji: ale ona nic

480 se nezalekla; my ji vinili
i z činu prvého i z tohoto:
a ona nezapřela zhola nic.
Já plesal — přec však mě to bolelo.
Sám ujít pohromě je sladké sic,
však přitom do ní uvést milé své
485 je bolestné. Leč všecko ostatní
je pro mne ničím proti spáse mé!

KREÓN *k Antigoně*

Ty tam, jež kloníš hlavu k zemi, slyš:
Zda znáš se k činu, či jej zapíráš?

ANTIGONÉ

Já znám se k němu, nezapírám nic.

KREÓN *k Hlídači*

490 Ty můžeš odtud volně odejít,
kam chceš: jsi zproštěn těžké viny té.

Hlídač se vzdálí

KREÓN *k Antigoně*

A ty mi pověz — zkrátka, bez oklik —
zda znalas vyhlášku a zákaz můj?

ANTIGONÉ

Ó znala, jak by ne: byl znám přec všem.

KREÓN

A osmělila ses jej přestoupit?

ANTIGONÉ

495 Ten zákaz přec mi neohlásil Zeus,
ni Díké, družka bohů podsvětních,

zde takové nám řády nedala.
A nemyslila jsem, že takovou
500 má moc tvůj zákaz — dal jej smrtelník! —
že moh' by platit víc než nepsané
a neochvějné bohů zákony.
Ty nežijí jen včera nebo dnes,
však věčně, aniž víme, kdo je dal.
A pro ně nechtěla jsem od bohů
505 být trestána, i nelekla jsem se
zde ničť vůle. Věděla jsem přec,
že zemru: jak by ne? I kdybys ty
to nebyl vyhlásoval. Zemru-li
však před svým časem, to mám za zisk jen.
510 Kdo žije v hojných strastech jako já,
zdaž není pro něj ziskem zemřítí?
Však zdá-li se ti čin můj zpozdilý,
aj, kárá zpozdilec mou zpozdilost.

NÁČELNÍK

515 Ta dívka jeví drzost po drsném
svém otcí: neumí zlu ustoupit.

KREÓN

520 Však věř, že mysl příliš zarytá
se nejspíš zhroučí. Ocel nejtvrdší,
když zkřehne, v žáru ohně svařena,
se nejčastěji zláme, popraská;
a nepatrnou uzdou zkrotí se
i bujní koně. Kdo je otrokem
svých bližních, nesmí smýšlet vysoko.

Ukazuje na Antigonu

525 Ta znala jednat zpupně tehdy již,
když překročila dané příkazy,
a druhá zpupnost, když to spáchala,

530 je chlubit se a činu tomu smát.
 Toť nejsem už já mužem, ona jest
 jím sama, projde-li jí beztrestně
 ta troufalost! Však ať mi bližší je
 než vlastní sestra, ba než celý rod,
 přec ji ni sestru její nemine
 los nejhroznější — neboť viním teď
 i sestru z piklů při tom pohřbení!
 535 Nuž zavolejte mi ji! Zřel jsem ji
 teď v domě řádit jako šilenou,
 a tak se prozrazuje nezřídka
 zlé svědomí už předem u mnohých,
 kdo ve tmách osnují věc ničemnou.
 540 A ovšem nenávidím toho též,
 kdo přistižen byv při zlém konání,
 svůj čin se potom snaží okrášlit.

ANTIGONÉ

Chceš něco víc než vzít a zabít mne?

KREÓN

Já? Nechej: to mi zcela postačí.

ANTIGONÉ

545 Nač váháš tedy? Nelíbí se mi
 z tvých řečí nic a též si nepřeji,
 by se mi někdy něco líbilo;
 a tobě protivno, co činím já.
 Však čím bych došla slávy slavnější
 než tímto, že jsem bratra pohřbila?

Ukazuje na sbor

550 Ti všichni by to jistě schválili,
 jen kdyby strach jim jazyk nepoutal.
Být tyranem však je věc příjemná,

~~jak z mnohých příčin, tak i proto, že
 smí jednati i mluvit, jak chce sám.~~ 1 | 2 53 3

KREÓN

555 To vidíš jen ty sama z Thébanů!

ANTIGONÉ

I ti to zří, však mlčí před tebou.

KREÓN

A nestydíš se od nich lišiti?

ANTIGONÉ

Ctít bratra netřeba se styděti.

KREÓN

A ten, jež zabil, není bratr tvůj?

ANTIGONÉ

560 Je bratr můj, z týchž rodičů jak já!

KREÓN

Proč tedy prvého ctíš bezbožně?

ANTIGONÉ

V tom za pravdu ti nedá nebožtík!

KREÓN

Když jej jak bezbožníka stejně ctíš!

ANTIGONÉ

Ne otrok, nýbrž bratr zahynul!

KREÓN

565 Však hubil vlast, a ten se za ni bill!

ANTIGONÉ

Však přesto rovných práv si žádá Smrt.

KREÓN

Ne, dobrý nemá zlému roven být!

ANTIGONÉ

Kdož ví, zda dole platí názor tvůj!?

KREÓN

I mrtvý nepřítel je nemilý.

ANTIGONÉ *prudce*

570 Jen lásku umím sdílet, a ne zášť.

KREÓN

Když lásku, tedy miluj — v podsvětí!

Mnou žena nepovládne, co jsem živ!

Ve vratech se zjeví plačící Isméné, vedená sluhou.

NÁČELNÍK

Však hle, tam u vrat je Isméné,

jež prolévá slzy pro sestru svou!

575 Mrak čelo jí pokrývá, ruměnou tvář
jí zohyzdil též

a líce spanilé skrání.

KREÓN

Slyš ty, jež lnulas ke mně v domě mém

jak zmije, krev mi sála potají,

380 a já jsem nevěděl, že zkázy dvě
a záhuby si živím pro svůj trůn —

nuž pověz, přiznáváš se k účasti

v tom pohřbu, či chceš odpřisáhnout vše?

ISMÉNÉ *kynouc Antigoně*

580 Jsem vinna, je-li vinna sestra má;
mám účast ve všem, nesu s ní svůj díl. ATE²

ANTIGONÉ

To Spravedlnost nesmí dopustit!

Tys nechtěla, já nepřibrála tě!

ISMÉNÉ

Však nestydím se v neštěstí tvém být
ti družkou v plavbě bouří útrap zlých.

*zma - komu děje
me npran*

ANTIGONÉ

590 Kdo jednal, Hádés ví a podsvětí!
K té nemám cit, jež cítí slovy jen.

ISMÉNÉ

Ach, sestro, nezamítej účast mou
ni v smrti, ni v tom pohřbu bratrově!

ANTIGONÉ

595 Ne, se mnou nezemřeš, a čeho ty
ses netkla, nechej: má smrt postačí.

ISMÉNÉ

Však co mám ze života bez tebe?

ANTIGONÉ

Zde Kreón, ptej se: vždyť jen jeho dbáš!

ISMÉNÉ

Proč mě tak týráš? Nemáš z toho nic!

ANTIGONÉ

Ten výsměch bolí — je-li to výsměch.

ISMÉNÉ

600 Nuž v čem ti mohu jinak prospěti?

ANTIGONÉ

Spas sebe! Přeji ti, bys vyvázla.

ISMÉNÉ

Och, běda, nemám sdílet osud tvůj?

ANTIGONÉ

Tys vyvolila život, a já smrt.

ISMÉNÉ

Ach ano, ale řekla jsem ti proč!

ANTIGONÉ

605 Tys těm vděk činit chtěla, oněm já.

ISMÉNÉ

Však stejně jsme se provinily přec!

ANTIGONÉ

Buď klidná! Ty přec žiješ, duše má
však dávno mrtva, mrtvým na prospěch.

KREÓN

610 Ty dívky tuším rozum ztratily,
ta právě teď — ta jak se zrodila! → *smi koriguj!*

ISMÉNÉ

Ó králi, ve zlu člověk pozbývá
i toho rozumu, ježž život dal!

KREÓN

Ty ano, zlo když pášeš se zlými.

ISMÉNÉ

Ach, nač mám žít já sama bez sestry? *ahoj je*

KREÓN

615 Zde o té nemluv, po té veta již!

ISMÉNÉ

Chceš zabít svého syna nevěstu? — *nevěsta
no aneb kralu*

KREÓN

I z jiných žen lze plodit děti přec!

ISMÉNÉ

Leč bez souladu, který poutá je!

KREÓN

Dát synu špatnou ženu nemám chuť.

ISMÉNÉ

620 Jak málo ctí tě otec, Haimóne!

KREÓN

Jsi protivná už i s tím sňatkem svým!

NÁČELNÍK

Což vskutku o ni syna oloupíš?

KREÓN

Té svatbě Hádés konec učiní.

NÁČELNÍK

Jsi tedy rozhodnut ji usmrtit?

KREÓN

Já sám i ty! *K průvodcům.* Nuž čile, sluhové,
a odvedte je dovnitř! Uvěznit
je třeba, nedopřát jim volnosti!
Vždyť prehají i chrabří, vidí-li,
že konec života je nablízku!

*Sluhové odvádějí Antigonu i Isménu do paláce.
Kreón zůstane v zamyšlení*

SBOR

Ó, blažení ti, jejichž život nezakusil zla!
Neb jestliže někomu řízením božím je otrěsen dům,
už nikdy ho nemíjí kletba a stíhá celý rod:
jak vlny moře vzdutého,
kdykoli vírné vichřice
se rozzuří, ženouce přes tmavé hlubiny pěnu vln,
jež valí černý rmut
až z hloubi ode dna,
co větrů stonem hřímají bičované břehy.
Tak od dávných dob i v domě krále Labdaka
je zřít, jak se množí osudu rány již od předků,
a nižádný člen se jich nemůže zprostit: jsou bez konce.
To nějaký bůh je kácí v prach!
Poslední teď již ratolest
se zaskvěla v rodině Oidipa svitem zářivým,
i tu však zastírá
teď bohů podsvětních
prach krvavý i zpozdilost slov a mstivé zaslepení.
Jaký, ó Die, lidský vzor
by zadržet mohl tvoji moc,

již nemůže spoutat ni krotitel všeho, Spánek,
ni měsíců neúnavných běh?
Nebot jsi věčný, nestárneš časem,
vladaři olympských výšin,
mihotnou září planoucích.

Jak dříve, tak i napříště
a navěky povládne tento rád:
že pohromě usouzené
nadobro neujde v životě lidském nic.

Nebot naděje tékavá
je na prospěch mnohému člověku,
však pro mnohé mámením lehkověrných tužeb.
Jde k tomu, kdo netuší zlého nic,
pokud si nohy nespálí ohněm.
Kdosi moudrostí veden
proslulý výrok světu dal:
že dobrem zlo se zdává těm,
jimž zavádí do pohrom duši bůh;
pak pohromě nelze ujít,
neboť je postihne za velmi krátký čas.

Přichází Haimón

NÁČELNÍK *vida ho, ke Kreontovi*

Hle, tam jde Haimón, z dětí tvých všech
plod poslední! Zdalipak přichází sem,
sám zarmoucen nad sudbou nevěsty své,
pln bolesti nad zmarem sňatku?

KREÓN

To lépe nežli věstci zvíme hned.

Vstoupí Haimón

Snad nepřicházíš, synu, roztrpčen
jsa zlostí na mne, když ses dověděl,
že rozhodnuto o tvé snoubence?

*(ne dotek nebo
schůz)*

Či máš mě rád, nechť jednám jakkoli?

HAIMÓN

680 Jsem, otče, tvůj. Dle dobrých zásad svých
mě řídíš, já pak vždy jich poslechnu.
A sňatku žádného si nebudu
výš cenit nad tvé dobré vedení.

KREÓN

685 Ba, synu, tak je třeba smýšleti:
že vůle otcova je nadevše.
Vždyť proto touží lidé děti mít
a poslušně je doma vychovat,
by odplácely nepříteli zlem
a s otcem přítele si vážily.
690 Však plodí-li kdo děti nezdárné,
co říci o něm, leč že sobě strast
v nich zplodil, v očích nepřátel pak smáček?
A proto, synu, nikdy pro rozkoš
a ženu nepozbývej myslí: Věř,
695 zlá žena v domě jako manželka
ta mrazí v objetí! Neb jaký vřed
je horší pro tělo než přítel zlý?
Nuž odvrhni tu dívku od sebe
jak nepřítel, nech, ať v podsvětí
se s někým zasnoubí! Já veřejně
700 ji přistihl, jak ona jediná
mi kladla odpor ze všech občanů,
i nestanu se lhářem před obcí
a usmrtím ji! Proto nechat si
jen vzývá Dia, rodu ochránce!
705 Když ve svém domě takovou nekázeň
si odchovám, tím hůř pak u cizích!
Kdo v domě svém je dobrým člověkem,

710 i v obci objeví se pořádným;
kdo přestoupí však zpupně zákony,
či chce snad předpisovat vladaři,
ten pochvaly mé nikdy nedojde.
Kdo zvolen obcí, toho každý má
být poslušen jak v dobrém, tak i zlém,
a ve velkém, i v malém. Takový
715 muž, doufám, též by vládl dobře sám
a dal by se i dobře ovládat,
a v bouři bitevní jsa postaven,
by pevně stál jak řádný bojovník.
Nic není nad nekázeň horšího.
720 Ta ničí města a ta vyvrací
i příbytky, ta zvrací na útěk
i řady spojenců. Však poslušnost
čet spořádaných mnohé zachrání.
A proto třeba šetřit příkazů
725 a v ničem nepodléhat ženštině.
Líp mužem — nutno-li — být poražen:
kdo směl by říkat, že jsme v moci žen?

NÁČELNÍK

Já myslím — pakli mne snad nešálí
můj dlouhý věk —, že mluvíš rozumně.

HAIMÓN

730 Ach, otče, bozi rozum vštěpují
nám lidem, nejdražší náš majetek.
A já — já nechci, ani nemohu
snad říci, že je tvá řeč nesprávná;
735 však dobrý názor může míti přec
i jiný člověk. Nuže pohled: Mně
lze pozorovat ve tvém zájmu vše,
co mluví kdo a koná, vytýká.

malé je
o zlé

II. III. epika verze

II. III. epika verze
rozhlas
KELI ZE

závěr
jak moci
závěr

740 Tvé oko děsí muže prostého
a nikdo neužívá před tebou
takových slov, jež se ti nelíbí.

Však já to mohu skrytě vyslechnout,
jak nad tou dívkou obec běduje:

745 že ona, jež si toho nejméně
zaslouží ze všech žen, má zahnout
tak-bídně pro svůj krásný, slavný čin.

Když svého bratra, v boji padlého,
jenž nebyl pohřben, od hltavých psů
a dravců nenechala rozsápat,
zdaž prý si nezaslouží skvělé cti?

750 Ten tajný hlas jde tiše po obci.

Ach, otče, žádný statek pozemský
mi není cennější než štěstí tvé.

Či co je dětem větší ozdobou
než vzkvétající sláva otcova,

755 a co je otci dražší u dítek?

Nuž, nenos v srdci jen tu myšlenku,
že co říkáš ty, je správné, jinak nic.

Kdo myslí, že jen sám je rozumný
a řečí, duchem jiné předčí pak,

760 ten bývá shledán prázdným, jestliže
své nitro odkryje. A mnohému

se přiučovat a být povolný,
to není muži k necti, i když mnoho zná.

765 Hle, stromy při divokých bystrinách
své větve chrání tím, že povolí;

však vzepřou-li se, proud je vyvrátí.
Kdo napne pevně lano, řídě loď,

a nepovolí, převrátí se s ní
a pluje potom s kýlem nad vodou.

770 Nuž, povol v nitru, změň své smýšlení!

Jsem mladší, ale smím-li pronést též

*radí a pan
že má o
pohřbeného Ant.*

*an esyjel
o přehodou
stouh*

svůj názor, myslím, že je nejlépe
být mužem, který všemu rozumí;
dát poučit se tím, kdo dobře radí!

NÁČELNÍK

775 O pane, ty se pouč od něho,
ač mluví-li co vhod, a ty zas jím!
Neb oba dva jste dobře mluvili.

KREÓN

Jak, ve svém věku máme rozumu
se učit od tohoto mladíčka?

HAIMÓN

780 Však žádné špatnosti! A jsem-li mlád,
hled' spíše na mou věc než na věk můj!

KREÓN

A jakou věc: snad neposlušné ctít?

HAIMÓN

Ne, špatné ctít bych ani nezádal!

KREÓN

Což není ona stížena tím zlem?

HAIMÓN

785 Tak celá obec thébská nesoudí.

KREÓN

Má obec rozkazovat místo mne?

HAIMÓN

Hle, jaks teď tuze mladě promluvil!

7 demokracie

KREÓN

Mám vládnout pro jiné, či pro sebe?

HAIMÓN

Kde vládne jeden muž, je po obci!

KREÓN

790 Což není obec panstvím vládcovým?

HAIMÓN

Pak můžeš vládnout prázdné zemi sám!

KREÓN

On za tu ženu tuším bojuje!

HAIMÓN

Ač jsi-li ženou ty! Dbám o tebe!

KREÓN

Proč s otcem svým se přeš, ty proklatče!?

HAIMÓN

795 Ba, zřím, že proti právu chybuješ!

KREÓN

Jak, chýbuji, když ctím svou důstojnost?

HAIMÓN

Té nectíš, na boží-li šlapeš čest.

KREÓN

Ty podlá myslí, ženě propadlá!

HAIMÓN

Však nepropadla žádné špatnosti!

KREÓN

800 Vždyť hájíš jen a jen tu ženštinu!

HAIMÓN

A tebe, sebe, bohy podsvětní!

KREÓN

Nech tlachů svých, ty ženin otroku!

HAIMÓN

Chceš mluvit, sám však slyšet nechceš nic!

KREÓN

S ní zaživa se nesmíš oženit!

HAIMÓN

805 Nuž zemře: zemrouc kohos usmrtí!

KREÓN

Jak, ty jdeš s drzou hrozbou proti mně?

HAIMÓN

Tot' hrozba, potírati nerozum?

KREÓN

Můj s pláčem napravíš, ty bezhlavý!

HAIMÓN

Ty třeštíš, děl bych — jsi však otec můj.

KREÓN

810 Aj, vskutku? Při nebesích, tím buď jist,
že ztrestám urážky i výsměch tvůj!

K jednomu z průvodců

Jdi pro tu ohavu, by zemřela
zde přímo před očima snoubence!

HAIMÓN

815 Mně před očima nesmí zahynout,
to nedoufej, a ty už nespatriš
mou hlavu nikdy zrakem svým, a pak
zuř na ty z přátel, jimž to po chuti!

Odběhne

NÁČELNÍK

Ten jinoch, pane, v hněvu odkvapil:
zlost mladé mysli bývá hroživá!

KREÓN

820 Ať jde a jedná třebaš nadlidsky,
ty dívky osudu však nezbaví!

NÁČELNÍK

Nuž zamýšlíš je obě usmrtit?

KREÓN

Tu ne, jež ničeho se nedotkla.

NÁČELNÍK

A jakou smrtí ji chceš utratit?

KREÓN

825 V kraj liduprázdný chci ji zavésti
a v skalní kobce živou uzavřít

*v 7. a 8. verších
se 15. a 17.*

a předložím jí něco pokrmu,
jen co bych ušel hříchu, aby stát
náš celý nebyl vraždou poskvřen.

830 Tam může prosit Háda, kterého
ctí z bohů jediného, snad jí dá
i život; nebo pozná aspoň teď,
že marno to ctít, co je v Hádu už.

Odejde do domu

SBOR

835 Ó Eróte, v bojích vítězný,
na hebkých líčkách dívčinych
rozléváš kouzlo klidu nočního;
ty zalétáš i přes mořskou tůň,
zalétáš v chýše venkovské;
840 žádný nesmrtelný bůh
nemůže uniknout
tobě a nižádný křehký lidský tvor;
koho jsi zajal, ten šlí.

845 Ty strhuješ k nepravostem zlým
i lidi smýšlení řádného;
ty jsi vznítit i tento svár
otce a syna, krví spřízněných,
a patrně, že vítězem jest
očí nevěsty ladné vděk,
850 mocných řádů a práv
důvěrný společník.
Stále si pohrává lásky bohyně,
bez boje vítězí.

Sluhové vyvádějí z paláce Antigonu

NÁČELNÍK

Již z rozkazů krále se vymykám též,

3. a 4. verš

4. verš

255 když vidím ten zjev, a zdržet proud slz
mi nemožno již, když Antigonu
zde vidím, jak odchází v svatební sni,
jež spánkem věčným vše daří.

ANTIGONÉ

260 Ó vizte, občané otčiny mé,
jak poslední cestou se ubírám,
jak již naposled pohlížím
na zářící sluneční svit,
a nikdy víc: všehubná Smrt
živoucí mne odvádí již
885 na břehy styžské.
Mně nezdařil se manželství los,
mne neopěval svatební zpěv
při sňatku s ženichem mým: a nyní
s Acherontem se zasnoubím.

NÁČELNÍK

270 Však zdobena slávou a chválou všech
se ubíráš tam v tu zemřelých skrýš:
ni hlodavá nemoc tě nesklála v hrob,
ni smrtícím mečem tě nestihla smrt,
však z vlastní vůle a z lidí jen ty
275 již zažíva do Hádu vstoupíš.

ANTIGONÉ

880 Já slyšela, že žalostná smrt
kdys postihla dceru Tantalů
Niobu na sráze sipylském:
tak jako pevný břechlanu peň
ji opředl nový útvar skal;
zvěst pak vypráví, že se i teď
rozplývá v slzách,

285 a stále ji smáčí déšť a sniž,
zpod slzavých víček se řine jí pláč,
skrápěje její hrud! — Mne také
osud ukládá ve věčný sen!

NÁČELNÍK

290 Ta z bohů vzešla a bohyní jest.
Ale my jsme jen lidé a lidský náš rod.
Však velkou je cti mít po smrti své
los takový, jaký je bohům prán.

ANTIGONÉ

Ach, běda mi!
Ty se mi směješ! Pro bohy otcovské,
proč zažíva takto mne urážíš,
proč ne, až zemru?
295 Ó ty má otčino,
ó vzácní občané vlasti!
Ach, žel! Vy čisté prameny Dirčiny,
ty posvátný okrsku krásnovozých Théb,
já za svědky беру si aspoň vás,
300 jak neželena, neoplakána přáteli
dle krutého příkazu odcházím
v to nezvyklé podzemní vězení!
Ó žel, já neblahá!
Ni na zemi ni v říši Stínů,
305 ni u živých ni u mrtvých domova nemám!

NÁČELNÍK

Tys došla na vrchol smělosti
a o vysoký Práva trůn
jsi klopýtla, ó dítě mé!
Však pykáš za hříchy svých předků!

ANTIGONÉ

910 Tys v prsou mých
probudil nejžalostnější vzpomínky,
ten bezměrný nad mým otcem žal
i nade vši sudbou,
která stíhá náš rod,
915 slavné Labdakovce!
Ach, žel! Ty hříšné lůžko otcovské,
ty manželský svazku syna s rodičkou,
v němž otec můj s matkou neblahou žil
a z něhož jsem se zrodila též, já nešťastná!
920 A k těm teď odcházím přebývat,
jsouc neprovdána a prokleta!
Ó žel, jak záhubný
byl sňatek tvůj, ó drahý bratře!
Ač mrtev jsi již, mne živoucí jsi zničil!

NÁČELNÍK

925 Je zbožné mrtvé zbožně ctít,
však moci vládce mocného
se vzdorovati nesluší.
Tys klesla vlastní horlivostí.

ANTIGONÉ

930 Ach, bez přátel, bez slzy jediné
a bez písní svatebních vedena jsem
cestou smrti, já neblahá!
Nikdy se nesmím již dívat, já nešťastná,
do svaté záře sluneční!
Ani jediný přítel nelká,
935 nikdo nepláče nad mou sudbou!

KREÓN vychází z paláce; k sluhům.

Což nevíte, že nikdo před smrtí

by lkát a bédovati neustal?
Pryč s ní co nejrychleji! V klenutou
ji uzavřete hrobku, jak jsem děl,
940 a zanechte ji samu sobě tam,
ať má už zemřít nebo dále žít
jak nevěsta v té síni pohřební!
Však my jsme čisti, co se dívky tkne:
jen styku s lidmi bude zbavena.

ANTIGONÉ

945 Ó hrobko, ó ty síni svatební,
ó podzemský ty věčný žaláři,
jdu tam k svým drahým, kterých přijala
už velký počet mezi zesnulé
ctná Persefoné, když je stihla smrt.
950 Já poslední a nejbídnější z nich
jdu tam, než žití běh mi uplynul.
Však tou se kojím mocnou nadějí,
že přijdu milá otci, matce též,
i tobě milá, drahý bratře můj.
955 Já po smrti vás čistě umyla
svou vlastní rukou, ustrojila vás
a v hrobě obětí vás uctila,
a nyní, Polyneiku, pohřbivši
tvé tělo, takovou mám odměnu.
960 Král Kreón prohlásil to za zločin
a drzý smělý čin, drahý bratře můj.
Teď odvádí mě odtud násilně,
a já jsem nepoznala manželské
ni lásky ani zpěvu svatebních
965 a nedočkala jsem se sňatku dne
ni dítěte — a teď kráčím, od přátel
všech opuštěna, ach, já nešťastná,
v to mrtvých — živá! — sídlo pod zemí.

947 se odmluví
-1353

A jaký boží řád jsem zmarnila?

970 Já neblahá, nač ještě vzhlížeti
mám k bohům? Koho volat na pomoc?
Čin zbožný vytknout mi jak bezbožnost:
nuž schvalují-li bozi tento trest,
snad poznám v Hádu, že jsem chybila;
975 však chybují-li tito — horší zlo
ať mine je, než to, co křivě činí mně!

NÁČELNÍK

Tou dívkou zmítá ještě i teď
týž vášně vír!

KREÓN

980 Však ti, kdo ji vedou, až stihne je trest,
ti zplácí, že byli tak liknaví!

NÁČELNÍK

Ó běda, ta slova mi praví, že smrt
je nablízku již.

KREÓN

Ba, nekoj se nikterak nadějí tou,
že to dopadne jinak: vše splní se teď!

ANTIGONÉ

985 Ó vlasti, ó Théby, rodiště mé,
ó bohové
mých předků, jdu na smrt, již přišel můj čas,
jdu — poslední potomek vladařů Théb.
Ó vizte mě zde,
990 jak trpím zle, a kdo trestá mě tak,
že zbožně jsem ctíla, co zbožné.

Sluhové odvedou Antigonu

SBOR

Týž los přinutil též Danau půvabnou
zaměnit nebeský svit za temnou kovovou síň.

Ukryta v kobce, podobné hrobu,

995 v zajetí byla držena;

a slavný byl přec i její rod, ó dítě mé,
a pěstila símě, jímž zlatý déšť Diův jí oplodnil klín.
Však osudu moc je úžasná.

Té neunikne bohatství

1000 ni mocná zbraň ni hradební zeď
ni koráby černé, bičující moře.

Také Édónů král, prchlivý Lykúrgos,
pro svůj výsměch a vztek těžce byl uvězněn.

Uzavřen pevně od Dionýsa

1005 úpěl ve skalním žaláři.

Byl vyhojen tak jeho bujný vzdor a zuřivost,
a poznal sám, že v šílenství jen svým jazykem zlým
se dotýkal syna božího.

On rušil mainad orgie

1010 i rozjásaný pochodní žár

a dráždil Múzy, milovné hry píšťal.

Vystoupí, veden hochem, slepý

TEIRESIÁS

5140 Ó thébští páni, jdeme společně,
dva jedním zrakem hledíce; neb jít
je možno slepcům jenom s průvodcem.

KREÓN

1015 Ó Teiresio, co se stalo zas?

TEIRESIÁS

Já povím, ty však věstce poslechni.

KREÓN

Já nikdy rady tvé se nestranil!

TEIRESIÁS

A protos řídil šťastně města loď.

KREÓN

Žes prospěl mi, to mohu dosvědčit.

TEIRESIÁS

1020 Nuž věz: teď na ostří jsi osudu!

KREÓN

Co je? Mne mrazí tato slova tvá!

TEIRESIÁS

Mým uměním to poznáš, jenom slyš!

Já na své staré sídlo věštecké

si usedl, kde ptactvo veškeré

1025 se shromažďuje, a tu zaslechnu

hlas ptáků neobvyklý: divokým

a pomateným skřekem křičeli.

Já poznal, že se rvou až do krve:

zněl jasně tlukot jejich perutí.

1030 I leknu se, hned oltář rozžehnu

a zapaluji oběť; plamen však

se z žertvy nezdvíhal, tuk rozpouštěl

se na popelu, prýště z tučných kýt,

jež prosty obalu tu ležely.

1035 Zde tento hoch mi všechno vyprávěl,

že oběť sledují zlá znamení

a že se věštná žertva nedaří.

Ten hoch je vůdcem mně, já jiným zas —

Ten neduh obce zavinils ty sám!

1040 Neb naše svaté krby, oltáře,

jsou plny krmě pro dravce a psy,

již padlý Polyneikés nešťastný

jim poskytl. A proto nechtějí

už přijmout od nás bozi plamen kýt

1045 ni prosby obětní, a proto pták

již zvuky blahozvěstné nekřičí,

když nažrán tučné krve padlého.

Nuž rozvaž to, ó synu! Chybovat

je společné všem lidem smrtelným;

1050 však chybí-li kdo, není bláhový

ni bezhlavý, když, klesnuv v pohromu,

se snaží chybu zhojit a je ústupný.

Být tvrdošíjný — tot být zpozdilý.

Nuž dbej mé rady, nemuč padlého.

1055 Což je to mužné vraždit mrtvolu?

To, k tvému dobru s dobrou rozvahou

ti pravím; a je milé poučit

se dobrou radou, je-li prospěšná.

KREÓN

Ó starče, všichni na mne míříte

jak střelci do terče; i s věstectvím

1060 jste na mne přišli! Však cech věstecký

mě dávno zradil již a zaprodal.

Jen vydělávejte a kupujte

si drahé kovy, zlato indické:

1065 však Polyneika nepochováte!

Ni kdyby orli, ptáci Diovi,

ho chtěli roznést sobě za pokrm

až před trůn Diův, věru ani pak

ho nedovolím pohřbít, poskvrny

1070 se nezaleknu! Bohy poskvrnit
tvor lidský nemůže, to dobře vím!
Však, Teiresio starý, hanebně
i mocní klesají, když zkrášlují
jen pro zisk slovy věci hanebné!

TEIRESIÁS

1075 Ach!
Kdo ví a umí ještě povážít —

KREÓN

Nuž co? A co to díš tak povšechně?

TEIRESIÁS

— že rozvaha je statek nejlepší?!

KREÓN

As jako hloupost škodou největší!

TEIRESIÁS

1080 A ty jsi právě pln té choroby!

KREÓN

Já nechci věstci splácet urážky.

TEIRESIÁS

Však splácíš: nazýváš mé věštby lži!

KREÓN

Jsou všichni věstci stříbra dychtiví.

TEIRESIÁS

A tyran miluje zas mrzký zisk!

KREÓN

1085 Zda víš, že takto mluvíš k vladaři?

TEIRESIÁS

Vím; zachránil jsi město radou mou!

KREÓN

Jsi moudrý věstec, ale křivdíš rád.

TEIRESIÁS

Mám prozradit, co tajím v srdci svém?

KREÓN

Jen prozrad, ale nemluv pro zisk jen!

TEIRESIÁS

1090 Ba pro tvůj zisk už asi nikoli!

KREÓN

Mou mysl nezakoupíš, tím buď jist!

TEIRESIÁS

Nuž dobře! Věz, že mnoha oběhů
kol slunečních se nedožiješ již,
a za ty mrtvé jinou mrtvolu,
plod vlastní krve, budeš nucen dát:
1095 žes pod zem sklál, co bylo na světě,
a duši nectně zavřel do hrobu,
a mrtvému žes rovu nedopřál
ni pocty pohřební a bráníš mu
1100 též sejít odtud k bohům podsvětním.

Ni ty ni bozi nebes nemáte
naň práva; jednáš tedy násilně.

1105 I slídí po tobě už Lítice,
ty Hádovy i boží mstitelky,
jimž vzápětí jde zkáza: číhají,
až stejná hrůza tebe postihne.
A uvaž, mluvím-li, jsa podplacen;
neb za kratičkový čas to dosvědčí
i žen i mužů nárek v domě tvém —
1110 Nuž tyto střely za tvé urážky
jsem vyslal jako střelec v srdce tvé,
v němž utkví pevně, ránu zapálí,
a palčivosti té se nevyhneš...

1115 Ó hochu, odved mě již domů zas,
by ten si vyléval zlost na mladších
a jazyk vypěstil si klidnější
a mysl rozvážnější, než má teď!

Odejde s chlapcem

NÁČELNÍK

1120 On s hroznou věštbou, pane, odešel,
a vím, že od těch dob, co šedý vlas
mi kryje hlavu místo černého,
nic nepromluvil v obci lživého!

KREÓN

I já to vím a jsem pln neklidu.
Je hrozné povolit, však vzdorovat
a duši zkázou stihnout — hrozné též!

NÁČELNÍK

1125 Je třeba rozvahy, ó Kreonte!

KREÓN

Nuž co mám činit? Pověz, poslechnu.

NÁČELNÍK

Jdi, propuť dívku z kobky podzemní
a pohřbi pohozenou mrtvolu!

KREÓN

To schvaluješ a v tom mám ustoupit?

NÁČELNÍK

1130 A ihned, pane! Lidi zlovolné
msta bohů rychlonohá stíhá vráz!

KREÓN

Ach, měním ztěžka jen svůj úmysl!
Leč s nutností je marné bojovat.

NÁČELNÍK

Jdi, učíš tak, ty sám a osobně!

KREÓN

1135 Hned půjdu, jak tu jsem. Hej, sluhové,
sem všichni, kde kdo jste, a sekyry
si vezměte a rychle na tu pláň!
Já sám pak po obratu myslí své,
sám uvězniv ji, sám ji vyprostím.

1140 Mám strach, že v životě je nejlépe
vždy plnit stanovené zákony.

Odkvapí se sluhy a přivedou

SBOR

Ó bože přehojných jmen,
ty potomku Dia hřmícího
a chloubu thébské Semely!

1145 Bdíš nad slavnou ikarskou zemí

a spravuješ hostinný úval
putnické Démétry,
bohyně laskavé.

1150 Ó Bakchu, jenž dlíváš rád
i v Thébách, domově bakchantek,
tam, kde chladivý proud
vín se isménský a saně
kde setba vzešla zhoubná.

1155 I dvojhlavý Parnásu vrch,
jenž jiskrných pochodní je pln,
a kastalské zřídlo tě vídává,
kde kóryké nymfy tě baví
svých sborů tanci a reji.

1180 Úbočí nýských hor,
břečtanem vroubené,
i zelené pobřeží,
tak bohaté na révy plod,
k nám tě vysílá vždy,
v plesném když hlaholu božských písní
1165 se ubíráš do tříd thébských.

To město nejvíce ze všech měst
ty sám i s mateří svou
daříš poctou největší.

1190 I teď, kdy celá naše vlast
je schváčena
chorobou ukrutnou,
sem krokem spásným zavítej k nám,
buď ze srázných parnáských skal,
nebo přes bouřný průliv mořský!

1175 Ó hejsa, ty vůdce sboru hvězd,
jež plápoem sálají,
dozorce nočních jásoů,

ty plémě Diovo, zjev se nám,
ó pane náš,

1180 s družinou bakchantek svých,
jež božským nadšením vzrušena jsouc,
tě provází, celou pak noc
slaví tanci Iakcha vládce.

POSEL I. přicházejte ze strany

Théb staroslavných vzácní občané,

1185 já nechei život lidský chváliti
ni hanět, ať se zdaří jakkoli.
Neb osud drtí, osud povznáší
jak nešťastného, tak i šťastného,
a co má přijít, nikdo netuší.

1190 Byl kdysi Kreón hoden závistí,
když od nepřátel vlast nám zachránil
a přijal svrchovanou v zemi moc
a vládl, vzkvétal zdárným potomstvem.
To vše je teď to tam: Kdo radostí
1200 je zbaven, ten už, myslím, nežije,
je živou mrtvolou. Necht jeho dům
je skvěle bohat, nechať jako král
si žije, nemá-li však radostí,
vše ostatní bych nevzal od něho
1205 ni za stín dýmu místo rozkoší.

NÁČELNÍK

Co strastného zas neseš pro krále?

POSEL I.

Jsou mrtvi; živí smrtí vinni jsou!

Eurydiké otvírá vrata

NÁČELNÍK

Kdo koho zabil? Kdo to zhynul? Mluv!

POSEL I.

Je mrtev Haimón, sám se zavraždil.

*Eurydiké se lekne a ve mdlobách
padne do náručí služek*

NÁČELNÍK

1210 Ó věštče, jak jsi splnil slovo své!

POSEL I.

A nyní uvažme, jak jednat dál!

NÁČELNÍK

Hle, tu je Eurydiké ubohá,
choť Kreontova; z domu vychází,
buď náhodou, či slyšíc o synovi.

Eurydiké se vzpamatuje

EURYDIKÉ

1215 Já zaslechla tu zprávu, občané,
chtíc vyjít právě z domu, abych se
zde pomodlila k božské Palladě;
a jak jsem odsouvala závoru
a otvírala, udeří mě v sluch
1220 ta zpráva o neštěstí v rodině;
mne schvátíl děs, i padnu ve mdlobách
svým služkám v náruč. Nuže povězte
mi znovu, jaká byla ona zvěst?
Jsem strastí znalá, chci ji vyslechnout.

POSEL I.

1225 Já, milá paní, byl jsem při tom sám
a slova pravdivého nesmlčím.
Nač bych tě šálil slovy hladkými,
jež by se objevila potom lži?

Vždyť pravda vyjde vždycky na povrch.

1230 Já šel s tvým chotěm v jeho průvodě
až na tu pláň, kde ležel ubohý
trup Polyneikův od psů rozsápán.

I pomodlili jsme se k Hekatě
a k Hádovi, by ztišit ráčili

1235 svůj hněv, a tělo svatou koupelí
jsme omyli a všechny ostatky
jsme na haluzích čerstvých spálili,

a z rodné prsti vysoký když rov
mu navršili, šli jsme k svatební

1240 té dívky síni, hrobce kamenné.

A kdosi zaslechl už zpovzdáli
zvuk nářků hlasitých kol neblahé
té komory a jde to oznámit

hned Kreontovi. On se přiblíží

1245 a tu mu zazní k sluchu nejasný

zvuk nářku žalného. I zaúpí
a vzkřikne bolně: „Ó já nebožák!

Což jsem snad věštcem? Je snad cesta má,
již nyní konám, nejnešťastnější

1250 z mých cest, jež v životě jsem vykonal?“

Hlas synův zní mi v sluch. Blíž, sluhové,
a rychle k hrobu, kámen odvalte,

jenž uzavírá rov, a vnikněte

až k ústí chodby rovu, pohledte,

1255 zda Haimónův to hlas, či bohů klam?“

My na ten vládcův rozkaz zděšený

jsme prohlíželi hrob a v pozadí

té kobky — oběšenou dívčinu

jsme našli, v smyčce z roušky skroucené;

1260 a on — ležel na ní, objímal

jí tělo, na hrud tiskna hlavu svou,
a na zmar sňatku s mrtvou naříkal
i na los nevěstin a otcův čin.

Ten, jak ho spatřil, strašně zaúpěl,
jde k němu, běduje a volá ho:

„Ó nešťastníku, cos to provedl?
Kams dal svůj rozum? Jaká osudná
tě rána sklála? Vyjdi, synu můj,
slyš, jak tě prosím pokorně — ó pojd'!“

Syn pohlédl naň zrakem divokým,
pln pohrdání v tváři, neděl nic
a dvojsečný svůj meč naň vytasil.
Však otec prehl pryč, i chybil se.

Tu rozzuřil se proti sobě sám,
svá prsa nastavil, až do půli
si vrazil do nich meč; již v mrákotách,
však dosud při rozumu, k dívce své

se přivine svou paží zemdlenu
a chroptě chrlí na bělostnou tvář
své dívky krvavý déšť krupějí.

A teď tam leží mrtev na mrtvé,
ten ubožák, když v Hádu teprve
své lásky posvěcení dosáhl
a důkaz lidem dal, že nerozum
je pro člověka z běd všech nejhorší!

Eurydiké odkvápí do domu

NÁČELNÍK

Co o tom soudíš? Paní odešla
a na tvou zprávu ani nehlesla.

POSEL I.

Já žasnu sám. Leč doufám, že když teď

los synův zvěděla, že veřejně
se stydí lkát, i jde snad uložit
svým služkám žal a smutek rodinný.
Je moudrá dost, by neprovedla nic.

NÁČELNÍK

Já nevím; planý křik i mlčení
tak přílišné mám za zlé znamení.

POSEL I.

Však zvíme hned, zda v skrytu nechová
snad tajný záměr, jsouc tak skličena,
když vejdem v dům. Máš pravdu: mlčení
tak přílišné je špatným znamením.

Posel odejde do domu

Přichází Kreón a se sluhu nese Haimónovu mrtvolu

NÁČELNÍK

Však hle, tu přichází sám náš král
a v rukou svých — ač smím-li to říci —
má zřejmý důkaz, že pochybil sám,
a nikoli vinou jiných.

KREÓN

Hó! Hó!

Ó strašné omyly mé mysli urputné,
jež přinášíte smrt!

Pohleďte, pohleďte sem,
zde na vraha krve své, jenž zahubil vlastní plod!

Ó žel, jak neblahý byl záměr mysli mé!

Ó synu, synu můj, tak mlád, tak mlád jsi byl

— ó hrůza, hrůza! —

a zemřels předčasně!

A já to zavinil sám, ne tvoje zpodilost!

NÁČELNÍK

Ó žel, jak pozdě pravdu pochopils!

KREÓN

Ó běda!

1315 Už chápu to, já bídny; tehdy však,
ach, tehdy zasáhl bůh mou hlavu ranou zlou
a na cesty mě zahnal divoké
a všechnu radost mou mi zašlapal náhle v prach!
Ach, ach! Jak bolestné jsou lidské útrapy!

POSEL II. vyjde z domu

1320 Ó pane, přišels tuším v domnění,
žes vrcholu vši bídy dosáhl;
však doma čeká tebe nová strast!

KREÓN

Ach, jaká strast? Zde horší než ta zde?

POSEL II.

1325 Tvá žena, matka toho mrtvého,
se právě zavraždila, nebohá!

KREÓN

Hó, hó!

Ó běda, nečistá ty Smrti propasti,
ó proč mě vraždíš, proč?

Ty posle zlověstný

1330 s tou zprávou neblahou, ach, cože to zvěstuješ?

Ó žel! Já mrtev jsem již, a ty mě dobíjíš!

Co pravíš? Kdes, ach, vzal tu strašnou novinu?

Ó hrůza, hrůza!

Ta obět krvavá,

1335 mé choti hrozný los že přibyl k záhubě mé?

*Otevřou se vrata paláce a v nich
je vidět Eurydichinu mrtvolu*

NÁČELNÍK

Zde lze ji vidět — není skryta již.

KREÓN

Ó běda!

Zřím druhé neštěstí, já ubohý!

Ach, jaký, jaký los mě ještě čeká dál?

1340 Zde držím vlastní dítě v náruči,
já ubožák, a tam — zřím druhou mrtvolu zas!
Ó běda, dítě mé, ach, matko nešťastná!

POSEL II.

1345 Tam u oltáře břitkou ocelí
se probodla, a zhasl její zrak,
když oplakala Megareův los,
jenž padl dřív, i Haimónův; a pak
svých dětí vraha, tebe, proklela.

KREÓN

Ó hrůza hrůz!

Jak strašný jímá mě děs! Proč nevrátil někdo z vás

1350 již ocel dvojbřitkou v mou nastavenou hrud?

Já člověk neblahý!

Jak neblahý strastí vír mě strhl v hlubinu svou!

POSEL II.

Ba vinu smrti obou synů tvých
jen tobě přičítala zesnulá!

KREÓN

1355 A jakou ranou sešla ze světa?

NÁČELNÍK

Svou vlastní rukou proklála si hrud,
když synův žalný osud seznala.

KREÓN

Ach, běda mi! Zda smím své viny hroznou tíž
kdy na jiné svalovat, když vším jsem vinen sám?
1300 Já sám je usmrtil, já, já, tvor neblahý,
jen já, to dobře vím! Ó sluhové, hola, sem,
a odvedte mě hned, ach, pryč mě odvedte hned!
Ach, pohledte: co jsem? Jsem nic, jsem pouhé nic!

NÁČELNÍK

1365 Máš dobře — je-li v zlu co dobrého —,
že radíš zkrátit pohled na svou strast.

KREÓN

1370 Ó přijď, ó přijď
a zjev se, osud můj, můj cíli toužený,
a mého života den mi přiveď poslední!
Ó smrti, přijď, ó přijď,
ať žádného jiného dne se nikdy již nedočkám!

NÁČELNÍK

To splní čas, jak bozi budou chtít;
teď o přítomnost třeba pečovat.

KREÓN

Já prosil o to, po čem toužíme.

NÁČELNÍK

1375 Jen o nic nepros; lidé nemohou
se nikdy zprostit sudby určené.

KREÓN

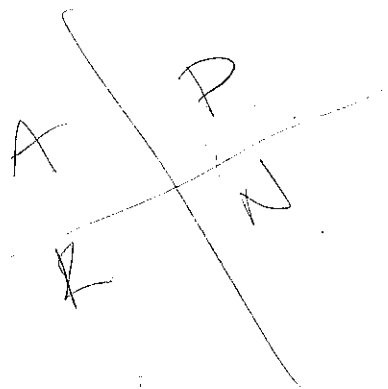
Nuž odvedte mě pryč, mne zločince bídného!
Já nerad, synu můj, jsem způsobil ti smrt,
i tobě, ehoťi má: ó žel, já nebožák!
A nyní nevím sám, kam dřív se obrátit.

1380 Vše v troskách přede mnou, a na hlavu dopadla
mi osudu těžká pěst, již nelze nijak snést!

Odvážděti ho do paláce

NÁČELNÍK

1385 Jen ten je blažen, kdo rozvahu má:
toť hlavní; a míjeti nutno i hřích,
jenž uráží bohy. Kdo velkých slov
pln zpupnosti užívá, veliký trest
ho stihne a stár
se teprve rozvaze učí.

Sofoklés, Tragédie. Z komentovaných řeckých originálů Sophoclis tragoediae, vydaných nakladatelstvím Weidmann, Berlín 1891—1909, a The Fragments of Sophocles I—III (ed. A. C. Pearson), vydaných University Press, Cambridge 1917, přeložili Ferdinand Stiebitz (Antigonu, Elektru, Krále Oidipa a Slídiče), Václav Dědina (Oidipa na Kolónu, Filoktéta, Tráchiňanky a Aianta) a Radislav Hošek (Zlomky). Předmluvu napsal Bořivoj Borecký. Úvody k tragédiím, poznámkami a seznamem vlastních jmen opatřili překladatelé. Recenzoval prof. dr. Radislav Hošek. Obálku, vazbu a grafickou úpravu navrhl Leo Novotný. První souborné vydání, Praha 1975. Vydalo Nakladatelství Svoboda jako svou 3835. publikaci. Odpovědná redaktorka Ilja Hajná. Technická redaktorka Jaroslava Lorenzová. Vytisklo Rudé právo, tiskárské závody, Praha. AA 24,69, VA 26,53. Náklad 31.750. Tematická skupina 13/32. Cena brož. výt. 35,80 Kčs, váz. výt. 41,— Kčs. 73/605-22-8.5

Kčs 41,—

25 — 126 —75